ԱՐՁԱԳԱՆՔ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՏԻՆԻՑԷ

ՎԷ ԻԼՄԻՑԷ ՎԷ ՓՕԼԻԹԻԳԻՑԷՑԷ ՏԱԻՐ ՂԱԶԷԹԱՍ. ՏՕՐ

Ամեռաբեր հեր սալը կլեւնիս նեղը օլուճուբ: Սէճելիյի փեշին 1 ½ վէ պիթը այլողը ¾ մեճիտիյէ, վէ պէհիբ նուսխէսի 40 փարայա սրը: Ամօճէ եազըլմազ իչիւճ մէքթուպ վէ ազչէ Խոթանպօլուա Ամէրիգան խաճըճուա Մր. Տուայթ խամիճէ, վէ միւէլլիֆէ բաճի թահրիրաթ Մր. Կրիճ խամիճէ կէօնտէրիլմէլի սիր:

ՀԻԼՏ Ի. ԻՍԹԱՆՊՕԼ. ՅՈՒՆՎԱՐ. 9. 1877. Ն՝. 2

ՄԷՂԱՏՏԸ ՄԻՆՏԷՐԻՃ

Հաբրիյէթի հազիգիյէ: — Կէչէն 1876 սէնէսի իզմիրինէ միւճալէա: — Ալիճէնագ վէ ինանիյէճիլիգիր մէմուր: — Ֆանունը էասի: — Փօլիթիգա հավատիսի: — Մալիյէ վէ Թիճարիյէ:

ՀՈՒՐԻՑԷԹԻ ՀԱՅԻԿԻՑԷ

Պիր չիրքէթի ասխիլինասէ հաչայան, եանի պիր գամ հավաս միլլէթ Թէչքիլ էասէն ասէմլերաէ հաւրիյէթ հեր նէվ գայա ու պէնաասէն պերի օլամազ: Հեր նէվ գայա ու պէնաասէն պերի օլան հաւրիյէթ ալդուս օլունաճագ պիր չէյ օլմայըզ, հեմ ասէ միւարիճնախուզ ալուր: Էյէր հեր քես խոթէսիյինի հավատագա աերպէսի օլա, ազ վագըթտան կէօրիւճէճէք րի ասէմլերին մէնֆաասընը եէքտիկէրինին մէնֆաասընա գարշը կէչէճէք, վէ պիրինին հաւրիյէթի ուիկերինին հաւրիյէթինի հա Թէնդիս վէ հա քիւլլիյէն մահվ եասէճէք ալը, Հեր ասէմ խոթէսիյինի հավատագա աղաասէ պուլունմասը արզուս օլունաճագ պիր չէյ ասէլ ալը, չինընի չօգ չէյլէր վար սըը քի, էյէր հեր քես ծնլարը իճրա էթմէք խոթէսէ, միւճէյրեա չիրքէթինի ասաասէթ վէ բահամլունա խալէլ կէլիր:

Էյէր պիր ասէմին Թարլա ասիրն ալմազա, ծնան էթրաֆընա չինի չէվիրմէյէ, ծնաւ Թիմար էթմէյէ վէ օնան մահասւլամըզը ալմագա հաւրիյէթի վար խոե, գօնշուասընան օնան Թարլասը իչինասէն ամի իլէ կէչմէյէ, հավատա քէնամ հայվանամըզը ծնան Թարլասընա ոզմագա հաւրիյէթի օլամազ: Էյէր պիր ասէմին գամիլհասընըն մահաճագասը իչին պիր էվ հավմագա հաւրիյէթի վար խոե, գօնշուասընան օ էվ զագի էթմէյէ, համիա ասխիլինին իչին օլմագազըն էվինէ կիրմէյէ հաւրիյէթի օլամազ: Էյէր պիր ասէմին ոզագասա բահամ կէչմէյէ հաւրիյէթի վար խոե, պաչգասընըն սիլահ Թաչըմագա վէ խոթէսիյէ կիպի գասըլանմագա հաւրիյէթի օլամազ: Էյէր հարամագ ասէմլերին հեր խոթէսիլերինի հավատագա հաւրիյէթի օլաս, ազ վագըթտան էհվի ըզ ասէմլերին հաւրիյէթինի քհամիլէն նագզ էասըլէր: Իսան հեր նէվ գայա ու պէնաին պիր չիրքէթին էֆրատընասան գալարըզըմասը ծնլարա հաւրիյէթ պախչ էթմէզ, ֆիլհագիգա գայա ու պէնաի օլմայան հաւրիյէթ հաւրիյէթ աէյիլ սիր:

Պինաէն ալէյհ էֆրատը նասասան հեր պիրինին վէ ուամաւ չիրքէթինին հաւրիյէթինին Թէչմինի իչիւճ լազըմ օլան չէյ Նէջմ սըը:

Էհալիյի զէրըմ ու Թէհասսիսէ գարշը անճագ նիզամ մահաճագա եաէպիլիր, Հիւքիւմէթի միւամէպատէ Թահթընասա հաչայան էհալինին սէֆալէթ վէ փերուշանիյէթինին պաշը սէպէպի չու ասար քի, էհալի հեր քեսե մալիւմ վէ հիւքմիւ ասինա ճարի օլան նիզամլալ իլէ սէյիլ, անճագ պաղը ասէմլերին քէյֆ վէ միւամէթագիլ ֆէրմանլարը իլէ ասարէ օլունար: Միւամէթագիլ պիր հիւքիւմէթի Թահթընասա էհալի պիր վագըթ բահամ օլապիլիր: Էյէր պիր միւամէթագիլ հիւքմամը վէ նայրիսահ իսե, էհալինին հիւքիմէթի գանինին վէ նիզամաթի իլէ մահասւա օլան պիր հիւքմասրան պիլէ պիյասէ կիւպէլ ասւլուսէ իասարէ էասը: Վէ էյէր էհալի էմին օլսա քի հիւքմասրլարը ասինա ալիմ վէ ասիլ վէ նայրիսահ զամլար օլաճագլար, օլվագըթ էն էյի իասարէ ուասւլաս հիւքիմէթի միւամէթագիլէ ուասւլաս ասար: Ալլահըն իասարէսի ասին պիր հիւքիմէթի միւամէթագիլէ օլաս, հագիգաթը հալասէ էն էյի իասարէ սիր: Ֆագաթ պասնան սէպէպի Ալլահըն քէյֆ վէ նըրասան ագաա վէ ասաասէթին ասըլ մէնասը օլան պիր զաթ օլմասը սրը: «Ինսան Թէկպիյիւր հաճոսա զըւէ ը Թէպէասիւլ հօզ սըը» (Յակ. Ա. 17). օնաւն չալշմագ վէ գարշը գօնաւլմագ իրասէթի էպէսի նայրիգամէթինէ կէօրէ սիր:

Ասէմլերին հիւքիւմէթի պէօյէ աէյիլ սիր: Հիւքմասը ասիլ օլապիլիր իսե սէ զալըմ ասին օլապիլիր, ամմ վէ նայրիսահ օլապիլիր իսե սէ զագաւազ վէ նօասպին ասին օլապիլիր, վէ հեր հալասէ հասիրլըր պիր մանըլուգասւը: Իսան էհալիյի հիւքմասրլարըն իասարէ քէյֆիյէէրինաէն Թէեմին դըլան չէյ գանաւն վէ նիզամ սըը: Ինկիլիզերրասա հեր քեսին հասնէսինի ամէճսաէն պիր սիվար միսիլի իհամա էասիպ, հեր ասէմին չոճուքնը զաւմ ու Թէեասասիսէն մահաճագա էասէն չէյ նէ սիր: Պիւթիւն Թէվարիխինասէ Ինկիլիզերրա էհալիսինին ճան ու սիլասէն մահաճագա էմմէզ օլաուզուս օլամիդ վէ գավի վէ Թէեզայիւրի օլմայան մէպաեէրը վէ նիզամլար սըը: Ինկիլիզերրասըն մէչհուր վիւքէճասընասան պիրը, ըօրա Զաման, «Ինկիլիզերրասա հեր քեսին եվի քենսի գալէսի սիր. Պաւ գալէ սաւըլսը վէ սիսիկլըը իլէ մահասւը օլմայըզ, չէօգ իլէ էօրմիւճիւ օլապիլիր, վէ ըւճզիկար ծնասան իչէրի կիւբէպիլիր իսե սէ, գըսզ օլսան էհալինին գիրիշի ճէսաըէթի էասէն գարշը գօնաւլմագ իրասէթի էպէսի նայրիգամէթինէ կէօրէ սիր:

Նալընըզ էհալինին հաւրիյէթինի հիւքմասրլարըն իասարէ քէյֆիյէէրինէ գարշը ասինա գալէսի սիր: Պաւ գալէ սաւըլսը վէ սիսիկլըը իլէ մահասւը օլմայըզ, չէօգ իլէ էօրմիւճիւ օլապիլիր, վէ ըւճզիկար ծնասան իչէրի կիւբէպիլիր իսե սէ, գըսզ օլսան էհալինին գիրիշի ճէսաըէթի էասէն հավատագա աերպէսի օլա, ազ վագըթտան էհվի ըզ ասէմլերին հաւրիյէթինի քհամիլէն նագզ էասըլէր: Իսան էհալինին հաւրիյէթինի հիւքմասրլարըն իասարէ քէյֆիյէէրինէ գարշը գօնաւլմագ իրասէթի էպէսի նայրիգամէթինէ կէօրէ սիր:

Նիւլասաի քէլամ, հիւքմասրլարըն քէյֆիլէրինէ կէօրէ աէյիշիլսէ պիր դարարսա դալմայան նիզամ աէյիլ, անճագ ասալիմ վէ մահասւը էհալինին վէ հեր քես խոթէսինէ պիր սիյասէտա իճրասի հիւքմ էասէն նիզամ էֆրատըն հաւրիյէթինի հիւքիմէթի միւամէթագիլէ օլաս, հագիգաթը հալասէ էն էյի իասարէ սիր: Պաւ գալէ սաւըլսը վէ սիսիկլըը իլէ մահասւը օլմայըզ, չէօգ իլէ էօրմիւճիւ օլապիլիր, վէ ըւճզիկար ծնասան իչէրի կիւբէպիլիր իսե սէ, գըսզ օլսան էհալինին գիրիշի ճէսաըէթի էասէն գարշը գօնաւլմագ իրասէթի էպէսի նայրիգամէթինէ կէօրէ սիր:

Նիւլասաի քէլամ, հիւքմասրլարըն քէյֆիլէրինէ կէօրէ աէյիշիլսէ պիր դարարսա դալմայան նիզամ աէյիլ, անճագ ասալիմ վէ մահասւը էհալինին վէ հեր քես խոթէսինէ պիր սիյասէտա իճրասի հիւքմ էասէն նիզամ էֆրատըն հաւրիյէթինի հիւքիմէթի միւամէթագիլէ օլաս, հագիգաթը հալասէ էն էյի իասարէ սիր:

ԿԱԶԱՆ 1876 ՍԷՆԷՍԻ ԻԶՄԻՐԻՆԷ ՄԻՆԹԱՂԱՆ.

Կէչէն աէնէնին իալիխասալրը դօնիմ Անասասէնին Թէրիֆ էմասէյի խալասի էասը իւղերինէ Հէրեաէ վէ Պօնա խանանընը Թէսքերն էմմէք իւվան աէմերեսիպ ասյ ու գայրէթլէր իւլէ կէչմի: Յագագի ասըլսրըն անճագ ասաքիրի չահանէնին մէղրիւճ վիլայէթլէրաէն չէքիլմէսի վէ խալասիմը մահաճագա պաղրիլ այլնասա Թէրքրար աէվամ օսանասա: Պունան իւղերինէ վրէնա Կօրչագօֆ պալասաէ մէղրիւճ չալիսրը ասախ հավի օլան պաչգա պիր իսալահի խիհասը գալէմէ այլդ, Էվբօխա աէվկէթլէրինէ Թադաիմ էյլեսի: Պերլին մահաճագասը Թեամիլ օսանան մէղրիւճ լահիհա Ինկիլիզերրա Թարաֆընասան բեասա օլանասա: Տիկէր պէշ ախվէլի զամինէ մէղրիւճ լահիհայը մայիս 30 սա Պագը ալնյէ Թագաիմ էմմէյէ դարար վերմիշէր: Յագագի մէղրիւճ վագըթտան էվվէլ պաչգա վագաալար զահուր էասերէք

պիԹիհան էվրօվանընըն նագարրը ախպագամընը Թիւրքիա իւզէրինէ ճէլդ էթմասիէր, չէօղէ քի օնաան ասնկլատնէն պագի գալան գըսընընաա ոէհէնին պագի գալան գըսընընաա էվրօվանընըն Թարիխի պաչըճա մէպրիւճ վագաալարան գահուր էասէն հայէրին Թարիխի ասմէք սիր:

Մայիս 6 սա Ֆրանսա վէ Ալմանիա գնասօլսըը, հիչ պիր գաղահամլարը օլմասընը հալասէ, Սէլանիքաէ ճէմիի զափիր Թարաֆընասան գամլ ու իասար օլունասըը: Պաւ վագաան միւելլեմէ իւղերինէ էվրօվանըն հիսա էլլեակի գաղագ ճինայէթ ասիպլերինին միւճադամ գըլընմասը իլէ Թէսքին օլասը:

Մայիս 3 սէ Պաւկարիսթան խոհանը գահաւ էթմի: Ասըլսը Սօֆիա էօլունան կէչիսէրինի գագի, վէ Սրբագիա ծնլարըն հարարընծա կէլէնէէք մէգրիւ կէչիսէրի մահաֆագա էթմէյէ Թամամ էլլեասիէը: Էյէր մէգրիւ կէչիսէը Պաւկարըսընըն գագմընասա գալա իսի, Հէրսէք վէ Պօնանընըն Թուրքիանըն պաչգա մահալէրի իլէ ասօղասաան ասօղասա իսիԹիսի էասէճէք էօլլարը գամ օլասընաճագ իսի, Ֆագամ Պաւկարըսընըն Թէասվէվըզըսը քհամիլէն իճրա օլունմասընըսա, Պաւկարըսը անճագ Թամամասփասագճէ ճիվարընասա այասրա գալդասըսը, վէ պիր իչի Էվէզ Միւսլիման Թէլէֆ էմասիլէրինասէն Պաւկարըսը Միւսլիմանըսը պիԹիհան պիԹիհէնէ գըսընագ իչինէ այասրա գալդասըն ասէյիւ սէօյլէնասի: Խալամանօլսա պա լունան ասքէրլէրը սիւրամէէ Պաւկարխամանա սէվզ օլունասըսը: Լամիրնէ վիլայէթի ասախլինաէ հիւքիմէթէ էօրամ էմմէք խոթէյէն հեր սաէմէ սիլահ վէրիլսի, Զինկիանէլէը, Զէրբէլլէը, Թիւրքլէր վէ փօնագլար պաչը պօղուգ նամը լէ Պաւկարըսը խալերինէ սէվզ օլունասը, խոհանը սէօյլինասիլմէք իչինի հեր քես խոթէսիյէ կիպի հարեքէթ էյլեսի: Ասաքլէր նէզամիյէ գարշընասա Պաւկարըսը հեր հերաէ գաչասըսը, վէ մայիս 26 սա Սէրասքը էգրեմ Պաւկարխամանի խոհանընընն քհամիլէն պասթըրըմըզ օլասուզնասը Թէլեկրաֆ պէյան էմմի: Պաւ վագասնա էլլի սեքիզ վարե քեօղ չօգ խարասը օլասուլար, վէ պէշ պինասէն օն պին գասար քիչի, Նրսքը գարը վէ չօճուգ օլարագ, Թէլեֆ օլասուլար:

Օլ սըրասա խոթանպօլսա պէօյլէ վագասլար իճրա օլունմագնա իսիլէր: Մահմուտ փաչանըն Բուսխա Թէհսիլի ալինընա օլասուլաս, վէ Պէրլին մահաճագասընընա միհնաէրիճ Թէլեֆիֆաթը իճրա էմմէք իչինի Թիւրքիայա Բուս ասաքիրի գագուլ էասէճէյի ըիսլայէթ օլունմագնա խոհ, Մայիս 10 սա Թոպհանէլէր աէրսլէրինի Թէլեք էասիպ, Մահմուտ փաչա իլէ չէյնի իւլ Խալանըն ալինի Թօփհանալրը,

Թալէպէլէրին պու հարէքէթի նիհա-
յէթ մայիս 30 տա Սուլթան Ապտիւլ Ազիզին խալը վէ Սուլթան Մուրատը խամիսին ճիւլուսի հիւմայունը իլէ խիթամ պուլտու ։

Պու վագաատան պիր աղ սօնրա Սուլթան Ապտիւլ Ազիզ քէնտի քէնտինի թէլէֆ էյլէտի, վէ խալին հատան եէտի իլէ սէրասքէր փաշա վէ խարիճիյէ նազըրը գաթլ օլունտուլար։ Պու վուգուաթը միւէյյէտ Սուլթան Մուրատ հազրէթլէրի իւզէրինէ օլ տէրէճէ փէնա թէէսիր էթտի քի, Սուլթանը միւշարիլէյհ հազրէթլէրի մէմալիքին խարէսինէ գատիր օլամայըպ, խալը ինհիյաճաթը զարուրիյէտէն իտի։ Պու վուգուաթը միւէյյէտ վէ իքի հաֆթա սօնրա վուգու պուլան Սըրպիա մուհարէպէսի սէպէպի իլէ խուսուլէ էաստիյէնին միւզաքէրաթը թէէխիր օլունտու։ Մայիս այընտա Պուլկարիսթան խուսումընտա թէսքինի իչին իթթիխազ օլունան թէտապիրլէր վէ յունիս այընտա խուսուլէ էաստիյէնին թէէխիրի տէվլէթի ալիյէնին էվրօփա իլէ օլան միւքալէմաթը հազըրէսինտէ միւշքիլաթըն արթմասընա սէպէպ օլտուլար ։

Ապրիլ իպթիտասընտա Րուսիա զապիթալարը, Հէրսէք ասըլարը իլէ պիրլէշիպ, տէվլէթի ալիյէյէ գարշը իլանը հարպ էթմէսինի Սըրպիայա թավսիյէ էթմէյէ պաշլատըլար։ Սիրաթլէ մուհարէպէ թէտարիքաթընա պաշլանըլմըշ իտի տէ, յունիս 12 տէ փրէնս Միլան Սըրպիանըն Պապը ալիյէ գարշը պիր նիյէթի խասըմանէսէ պուլունտուղընը պէյան էյլէտի։ Ֆագաթ յունիս 18 տէ Րուսիա հիւքիւմէթի Թիւրքիատա խուսուլէ էաստիյէնին իճրասընա վագըթ վէրմէք իչին Պէրլին մուխթըրաանըն Պապը ալիյէ թագտիմ օլունմայաճաղընը պէյան էթտի, վէ օլ հաֆթա փրէնս Միլան տախի աղըզը տէյիշտիրիպ, փրէնս Նիգօլանըն Հէրսէքին Գարատաղա թէրքինի թալէպ էթտիյի միւխլլի քէնտիսի տախի Պօսնանըն Սըրպիայա թէրք օլունմասընը թալէպ էյլէտի։ Պատէհու յուլիս 3 տէ իլանը հարպ օլտու, վէ Սըրպիանըն պիւթիւն տապիրի Օսմանլը ասաքիրի իւզէրինէ հիւճում էթտի ։ Տէօրթ այ սէմէրէսիզ մուհարէպէտէն սօնրա հօլանտիսիին սօն տէօրթ կիւնլէրինտէ Սըրպիա ասաքիրինին փէնա սուրէթտէ մաղլուպիյէթի վէ պիրտէն պիրէ միւթարէքէնին ագտ օլունմասը հէնուզ օգույանլարըմըզըն խաթըրընտան չըգմամըշ տըր, միւթարէքէտէն սօնրա ագտ օլունան գօնֆէրանս իսէ էօնիւմիւզտէ տիր։

1876 սէնէսի հէր էսնաֆ թարաֆընտան քէսատ սէնէսի թէսմիյէ օլունույօր։ Տէվլէթի ալիյէնին ումուրը մալիյէսինին իսլահը իչին Համմօնտ վէ Սթանիֆօրթ նամ Ինկլիզլէր թարաֆընտան թէքլիֆ օլունան թէտապիրի մալիյէ գապուլ օլունմատըլար, վէ մուհարէպէ մէսարիֆինին թէտլիյէսի իչին նագտ ագչէյէ իհթիյաճը չէտին կէօրիւնտիւյիւնտէն տէյնի ումումիյէ ֆայիզլէրինին նըսֆը պիլէ թէէտիյէ օլունմատը։ Ֆայիզլէր թէէտիյէ օլունմատըղընտան վէ ումումի պիր էմնիյէթսիզլիք հիւքիւմ էթտիյինտէն, կէչէն սէնէ զարֆընտա տիճարէթ այատըր պէօյլէ մուամէլէթ իճրա օլունմատը. զէնկինլէր ֆուգարա օլտուլար, ֆագիրլէր իսէ տահա զիյատէ սէֆիլ օլտուլար ։

Մալիյէճէ վէ հիւքիւմէթին տէվաիրի սաիրէսինճէ խուսուլը հազիզլէնին իճրասը Սուլթան Համիտ խան հազրէթլէրինին զէմանը սալթանաթընտա վէ Միտհաթ փաշա հազրէթլէրինին հէնկեամը սատարէթինէ թէսատիւֆ էթմիշ տիր։ Օնլարըն մուվաֆֆագ օլաճագլարընտա խիմավար օլալըմ, վէ Զաթը հազրէթի շահանէնին, «Ճէնապը Հագգ միւլք ու միլլէթիմիզին սաատէթի հալինէ չալըշանլարըն մէսաիսինի մազհարը թէվֆիգ պույուրսուն» տէյիւ իրատ պույուրտուգլարը խայր տուայը թէքրար էտէլիմ ։

Կէչէն սէնէ զարֆընտա Րուսիա տախի չօրգ մէսէլէսի իլէ մէշղուլ օլտու, Թիւրքիա ումուրունա մէրտիյի էհէմմիյէթէ նիյաթէթէն Խօգանտըն զապթը վէ Րուսիա իլէ պիրլէշտիրիլմէսի կիպի ալիմ վագայալարը պիլէ նազարը տիգգաթտան տուր պըրագտը։ Թիւրքիա հուտուտու իւզէրինտէ 200,000 Րուս ասքէրինին թօփլանմասը, չօգլարըն զաննընտա կէօրէ, Րուսիա թարաֆընտան Թիւրքիա իչլէրինէ միւճէրրէտ միւտախէլէ օլունաճագընտա տէյիլ տիր։ Ավուսթրիա վէ Ալմանիա Րուսիա իլէ պէրապէր չօրգ իշլէրինտէ պէօյլէ թէէսիր իճրա էթմէքտէ տիրլէր ։ Մէզքիւր իւչ տէվլէթլէրի պիրպիրլէրինէ րապթ էտէն պէնտին նէտէն իպարէթ իտիյի էյիճէ պիլինմէմիշ տիր։ Զօգ տէֆա մէզքիւր պէնտ զըրըլմըշ կիպի կէօրիւնտիւ իսէ տէ, շիմտի հէր վագըթտան զիյատէ գավի կէօրիւնմէքտէ տիր ։

Կէչէն սէնէ զարֆընտա Ֆրանսատա ճիւմհուրիյէթ ուսուլու մէթին էսասլար իւզէրինէ գավիլէշտի ։

Իսփանիա պիր գաչ սէնէ տախիլի մուհարէպէ վէ իխթիլալ իլէ ուղրաշտըգտան սօնրա, կէչէն սէնէ Գարլիսթ խուսումը թէսքին էթտի ։

1876 սէնէսի Ինկիլթէրրա իչին փրէնս տը Կալըն Հինտիսթանտա սէյահաթը, վէ գրալիչանըն Հինտիսթան իմփէրաթօրիչասը ունվանընը հալզ օլմասը սէպէպի իլէ զիքրէ շայան պիր սէնէ օլտու։ Պիզիմ իչին Ինկիլթէրրատա կէչէն սէնէ զուհուր էտէն էն զիյատէ տիգգաթա շայան վագաա Պուլկարիսթան վուգուաթը ալէյհինտէ էհալինին պէյան էթտիյի հիսսիյաթ տըր։ Մէմալիքի մէզքիւրէտէ Պուլկարիսթանտա գարըլարըն վէ չօճուգլարըն թէլէֆ էտիլմէսինէ գարշը պէյանը նէֆրէթ էթմէյէն պիր գասապա գալմատը։ Էյէր Ինկիլթէրրանըն Թիւրքիայա տօսթլուղու շիմտի պիր տէրէճէյէ գատար զաիֆլէնմիշ կէօրիւնիւր իսէ, սէպէպի Պուլկարիսթան վուգուաթը տըր։

Կէչէն սէնէ զարֆընտա Եունանիսթան քէնտի հուտուտու պաշընտա զուհուրա կէլէն պէօյլէ վագայալարտա թութտուղու հարէքէթը իհթիյաթքեարանէսի սէպէպի իլէ սահիհէն շէօհրէթ քէսպ էթմիշ տիր ։ Ամէրիգալը Տօգ. Շլիման նամ ալիմին Եունանիսթանըն ճէնուպ թարաֆընտաքի Միքէնէ խարապէլէրի հաֆր էտէրէք 2400 սէնէտէն պէրու թօփրագ ալթընտա կէօմիւլիւ գալան պիր թագըմ ալթուն վէ կիւմիւշ գապլար վէ ալթուն թէզեինաթը մէյտանա չըգարմասը տախի կէչէն սէնէ Եունանիսթանտա զուհուր էտէն մէշհուր վագայալարտան պիրիսի տիր ։ Մէզքիւր անթիգալար զաթէն գըյմէթլի շէյլէր օլուպ, Եունանիսթան թէվարիխինին պիր միւտտէթինին տարը էքրանէսի օլտուղունտան Եունանիսթանըն նիւմունէխանէսի իչին պահա պիչմէզ խազինէ տիր ։

Ամէրիգա ճիւմհուրիյէթինին եիւզիւնճիւ սէնէսի զիքրի ճէմիյէթի Ֆիլատէլֆիատա պիր սէրկի քիւշատը իլէ իճրա էյլէտի։ Կէչէն սէնէ րէիս ինթիխապը իչին զուհուր էտէն մաբազալար տախի չօգ վագըթ ունուտուլմայաճագ տըրլար։ Րէիսլիյէ ինթիխապ օլունմագ թալիպ օլունան իքի զաթտան հէր պիրինին թարաֆտարլարը օլ զաթըն ինթիխապ օլունմասը խուսուսունտա էթմէքտէ տիրլէր։ Եէնի րէիս մարթ պաշլանգըճը րէսմէն մէմուրիյէթինէ նասպ օլունաճագ տըր։ Վագա իքի զաթտան հանկըսընըն էքսէրիյէթի արայը գազանմըշ օլտուղու հէնուզ գարարլաշտըրըլամամըշ իսէ տէ, Ամէրիգատա նիզամսըզ օլան րիյասէթ օլ գատար պէօյլէ տիր քի, պու միւշքիլաթը հալլ էթմէք իչին ճէպր տէյիլ անճագ մէշրու պիր թէտպիր գուլլանըլաճագընտա էմինիզ ։

ԱԼԻՃԷՆԱՊ ՎԷ ԻՆՍԱՆԻՅԷԹԼԻ ՊԻՐ ՄԷՄՈՒՐ

Պու կիւնլէրտէ Նիկտէնին սու եօլլարը թամիր օլունմագտա օլտուղունտան, Քրիսթիյան գատընլար ուզագ մահալլէրտէն վէ Իսլամ մահալլէլէրինտէն սու կէթիրմէյէ մէճպուր օլմուշ տուրլար ։ Պիր գաչ կիւն մուգատտէմ Քրիսթիյան գարը վէ գըզլարը սու կէթիրմէք իւզրէ Իսլամ մահալլէլէրինտէն պիրինէ կիթմիշ օլուպ, մէզքիւր մահալլէտէ պազը Իսլամ չօճուգլարընըն թաշ աթմալարէ մէրգումէլէրի թագիպ էթմէքտէ օլտուգլարընը սապըգ սոլ գոլ ալայը էֆէնտի ճէնապլէրի կէօրտիւքլէրինտէ չօճուգլարը ալըրլայըպ տաղըթմըշ, վէ օնլար թէքրար կէլիպ պիր ույղունսուզլուգ չըգարմամալար տէյիւ չէշմէ պուլունան Քրիսթիյան գարը վէ գըզլարընտան հէր պիրինին տէսթիլէրինի քէնտի էլի իլէ տօլտուրուպ, մէրգումէլէրի սէլամէթլէ խանէլէրինէ ասթարմըշ տըր ։

Պէօյլէ հէր մէմուր միւմքինսէ էֆէնտի ճէնապլէրի կիպի հիսսի մուամէլէտէ պուլունսա, շիւպհէսիզ օլ վագըթ հէր սընըֆ թէպաա պէյնինտէ միւշքիլաթ իզալէ օլունագ, վէ մուհապպէթ հիւքիւմ սիւրէճէք տիր ։

Մուգատտէմա րէտիֆլէրին սանճագ ալթընա չաղըրըլըպ լազըմ կէլէն մահալլէրէ իրսալ օլունտուղու կիպի, մուսթահֆըզլարըն տախի թօփլանմասը իչին տիւնքի կիւն պուրանըն հիւքիւմէթինէ թէլէկրաֆ կէլտի ։ Համտ օլսուն քի պաշգա մահալլէրտէ ասքէրլէրին սանճագ ալթընա չաղըրըլտըգլարը վէ շէհրէտէն վէ քէօյլէրտէն հարէքէթ էյլէտիքլէրի զէման վուգու պուլան նաշայիզ հարէքէթլէր միսիլլի շէյլէր շիմտիյէ գատար պուրատա վուգու պուլմատը, վէ ումարըզ քի միւթէսարըֆըմըզ Հասան փաշա հազրէթլէրինին հիւսնի խարէքէթի սայէսինտէ պունտան սօնրա տախի էօյլէ պիր շէյ վուգու պուլմայաճագ տըր ։

Ճէնապը Հագգ հէման պիր ան էվվէլ սուլհուն խասըլ իլէ մէմլէքէթիմիզէ սէլամէթ իհսան էյլէսին ։

* * *

Նիկտէ, տէկ. 11, 1876

ԳԱՆՈՒՆԸ ԷՍԱՍԻ

(Ախթարքէն 1 Նումերօտան մապաատ)

ՀԷՅԷԹԻ ԱՅԱՆ

60. Հէյէթի այանըն րէիս վէ ազասը նիհայէթ միգտարը հէյէթի մէպուսան ազասընըն սիւլիւսիւ միգտարընը թէճավիւզ էթմէմէք իւզրէ տօղրուտան տօղրույա Թարաֆը հազրէթի փատիշահիտէն նասպ օլունուր ։

61. Հէյէթի այանա ազա թային օլունապիլմէք իչին ասար վէ էֆալը ումումին վիւսուգ վէ իթիմատընա շայան վէ ումուրը տէվլէթտէ խըտէմաթը մէմտուհասը մէշհուտ վէ միւթէարիֆ զէվաթտան օլմագ վէ գըրգ եաշընտան աշաղը պուլունմամագ լազըմ տըր ։

62. Հէյէթի այան ազալըղը գայտը հայաթ իլէ տիր։ Պու մէմուրիյէթլէրէ վիւքէլալըգ վէ վալիլիք վէ օրտու միւշիրլիյի վէ գազասքէրլիք վէ էլչիլիք վէ փաթրիգլիգ վէ խախամպաշըլըգ մէմուրիյէթլէրինտէ պուլունմուշ օլան մաղուլլէրտէն, վէ պիրրի վէ պահրի ֆէրիգլէրտէն վէ ըսթմաթը լազըմէյի ճամի սաիր զէվաթտան միւնասիպլէրի թային օլունուր ։ Քէնտի թալէպլէրի իլէ տէվլէթճէ սաիր մէմուրիյէթէ թային օլունանլար ազալըգ մէմուրիյէթլէրինտէն սագըթ օլուր ։

63. Հէյէթի այանըն ազալըգ մաաշը շէհրիյէ օնպին ղուրուշ տուր։ Պաշգա պիր նամ իլէ խազինէտէն մուվազզաֆ օլան ազանըն մաաշ վէ թայինի էյէր օնպին ղուրուշտան տուն իսէ օլ միգտարէ իպլաղ օլունուր, վէ էյէր օնպին ղուրուշ վէ զիյատէ իսէ իպգա օլունուր ։

64. Հէյէթի այան հէյէթի մէպուսանտան վէրիլէն գավանինի վէ միւվազէնէ լայիհալարընը թէտգիգ իլէ, էյէր պունլարտա էտասէն ումուրը տինիյէյէ, վէ Զաթը հազրէթի փատիշահինին հուգուգը մէնիյէսինէ, վէ հիւրրիյէթէ, վէ գանունը էսասի ահքեամընա, վէ տէվլէթին թէմամիյէթի միւլքիյէսինէ, վէ մէմլէքէթին էմնիյէթի տախիլիյէսինէ վէ վաթանըն էսպապը միւտաֆաա վէ մուհաֆազասընա, վէ ատապը ումումիյէյէ խալէլ վէրիր պիր շէյ կէօրիւր իսէ, միւթալէասընըն իլավէսի իլէ եա գաթիյէն րէտտ վէ եախօտ թատիլ վէ թասհիհ օլունմագ իւզրէ հէյէթի մէպուսանա իատէ էտէր. վէ գապուլ էթտիյի լայիհալարը թաստիգ իլէ մագամը սատարէթէ սրգ էյլէր. վէ հէյէթէ թագտիմ օլունան արզուհալլարը պիթթէտգիգ լիւզում կէօրիւր իսէ իլավէի միւթալէա իլէ պէրապէր մագամը սատարէթէ թագտիմ էտէր ։

ՀԷՅԷԹԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆ

65. Հէյէթի մէպուսանըն միգտարը ահալի Օսմանիյէտէն հէր էլլի պին նուֆուսը զիւքիւրտէ պիր նէֆէր օլմագ իթիպարը իլէ թէրթիպ օլունուր ։

66. Էմրի ինթիխապ րէյի խաֆի ուսուլիւ իւզրէ ճարի օլաճագ տըր։ Սուրէթի իճրասը գանունը մախսուս իլէ թային օլունաճագ տըր ։

67. Հէյէթի մէպուսան ազալըղը իլէ հիւքիւմէթ մէմուրիյէթի պիր զաթ իւհտէսինտէ իճթիմա էտէմէզ։ Ֆագաթ վիւքէլատան ինթիխապ օլունանլարըն ազալըղը ճայիզ տըր։ Վէ սաիր մէմուրինտէն պիրի մէպուսլուղա ինթիխապ օլունուր իսէ գապուլ էթմէք նէֆսի խըթիյարընտա տըր, ֆագաթ գապուլ էթտիյի հալտէ մէմուրիյէթինտէն ինֆիսալ էտէր ։

68. Հէյէթի մէպուսան իչին ազալըղա ինթիխապը ճաիզ օլմայանլար շունլար տըր։ Էվվէլա, Թէպաայի տէվլէթի ալիյէտէն օլմայան. սանիյէն, նիզամը մախսուս մուճիպինճէ մուվագգաթէն խըտմէթի էճնէպիյէ խըթիյարընը հալզ օլան. սալիսէն, Թիւրքճէ պիլմէյէն. րապիէն, օթուզ եաշընը իքմալ էթմէյէն. խամիսէն, հին ինթիխապտա պիր քիմսէնին խըտմէթքեարլըղընտա պուլունան. սատիսէն, իֆլաս իլէ մահքիւմ օլուպ տա խաթի իթիպար էթմէյէն. սապիէն, սու իհվալ իլէ միւշթէհէր օլան. սամինէն, մահճուրիյէթինէ հիւքմ լահիգ օլուպ տա ֆէքքի հաճր էթմէյէն. թասիէն, հուգուգը մէտէնիյէտէն սագըթ օլմուշ օլան. աշիրէն, թապիյէթի էճնէպիյէ խըտատընտա պուլունան քիմսէլէր տիր — պունլար մէպուս օլամազ։ Տէօրթ սէնէտէն սօնրա իճրա օլունաճագ ինթիխապլարտա մէպուս օլմագ իչին

Թիւրքճէ օգումագ, վէ միւմքին մէրթէ-
պէ եազմագ տախի շարթ օլաճագ տըր ։

69. Մէպուսան ինթիխապը ուսումիյէ տէօրթ սէնէտէ պիր քէրրէ իճրա օլունուր։ Վէ հէր մէպուսուն միւտտէթի մէպուսիյէթի տէօրթ սէնէտէն իպարէթ օլուպ, ֆագաթ թէքրար ինթիխապ օլունմագ ճայիզ տիր ։

70. Մէպուսլարըն ինթիխապը ուսումիյէսի հէյէթի մէպուսանըն իճթիմայի օլան Թէշրինի սանինին իպթիտասընտան տէօրթ մահ մուգատտէմ պաշլանըր ։

71. Հէյէթի մէպուսան ազասընըն հէր պիրի քէնտինի ինթիխապ էտէն տաիրէնին այրըճա վէքիլի օլմայըպ ուսում Օսմանլըլարըն վէքիլի հիւքմիւնտէ տիր ։

72. Միւնթէխիպլէր ինթիխապ էտէճէքլէրի մէպուսլարը մէնսուպ օլտուգլարը տաիրէի վիլայէթ էհալիսինտէն ինթիխապ էթմէյէ մէճպուր տուր։

73. Պա իրատէի սէնիյէ հէյէթի մէպուսանըն ֆէսխ իլէ տաղըլտըղը հալտէ, նիհայէթ ալթը այ միւտտէթտէ օլմագ իւզրէ ուսում մէպուսանըն միւճէտտէտէն ինթիխապլարը պաշլանըլաճագ տըր։

74. Հէյէթի մէպուսան ազասընտան պիրի վէֆաթ էտէր, վէ եա էսպապը հիւքմիյէտէն մէպուսիյէթի զայիլ օլուր, վէ եա պիր ուզուն միւտտէթ մէճլիսէ տէվամ էթմէզ վէ եախոտ իսթիֆա էտէր, վէ եա մահքումիյէթ վէ եա գապուլը մէմուրիյէթ ճիհէթի իլէ մէպուսլուգտան սագըթ օլուր իսէ, էվվէլճէ նիհայէթ կէլէճէք իճթիմայա եէթիշմէք իւզրէ ուսուլի վէճհիլէ տիկէրի թային օլունուր ։

75. Մունհալ օլան մէպուսլուգ մագամընա ինթիխապ օլունաճագ ազանըն մէպուսիյէթի կէլէճէք ինթիխապը ուսումի զամանընա գատար տըր։

76. Մէպուսլարտան հէր պիրինէ պէհէր սէնէ իճթիմայի իչին խարճիրահ նամը իլէ ղուրուշ վէրիլէճէք, վէ չէհրիյէ ալէ իլէ ղուրուշ մաաշ իթթիֆագը իլէ մէպուսիյէթի միւտտէթ նիզամընա թէվֆիգան ալըմէթ վէ ալըէթ խարճը րահը իթա գըլընաճագ տըր ։

77. Հէյէթի մէպուսան րիյասէթինէ հէյէթ թարաֆընտան էքսէրիյէթլէ իւչ, վէ իքինճի վէ իւչիւնճիւ րիյասէթլէրէ իւչէր նէֆէր քի ճէման ալթը զաթ ինթիխապ օլունարագ հուզուրը շահանէյէ արզ իլէ պունլարտան պիրիսի րիյասէթէ, վէ իքիսի րէիս վէքիլլիքլէրինէ պա իրատէի սէնիյէ թէրճիհ վէ մէմուրիյէթլէրի իճրա գըլընըր։

78. Հէյէթի մէպուսանըն միւզաքէրաթը ալէնի տիր ։ Ֆագաթ պիր մատտէի միւհիմմէնին միւզաքէրաթը խաֆի թութուլմագ վէքիլլէր ճանիպինտէն, վէ եախոտ հէյէթի մէպուսան ազասընտան օն պէշ զաթ թարաֆընտան թէքլիֆ օլունտուգտա հէյէթին իճթիմա էթմիշ ազանըն մէճլիստէն թամամէն էտիլէրէք թէքլիֆին րէտտ վէ եա գապուլու իչին էքսէրիյէթէ միւրաճաաթ օլունուր։

79. Հէյէթի մէպուսանըն միւտտէթի իճթիմայէսինտէ ազատան հիչ պիրի, հէյէթ թարաֆընտան իթթիհամ սէպէպի քէշֆի պուլունմատըգճա էքսէրիյէթլէ գարար վէրիլմէտիքճէ, վէ եախոտ պիր ճինայէթ վէ եա ճինայէթ իճրա էտէր իքէն, վէ եա իճրայը միւթէագըպ թութուլմատըգճա, թէվգիֆ վէ մուհաքէմէ օլունամազ ։

80. Հէյէթի մէպուսան քէնտիյէ հէվալէ օլունաճագ գանունլարըն լայիհալարընը միւզաքէրէ իլէ, պունլարտան ուսուլը մալիյէյէ վէ գանունը էսասիյէ թէալլուգ էտէր մատտէլէրի րէտ վէ եա գապուլ վէ եախոտ թատիլ էտէր ։ Վէ մէսարիֆի ուսումիյէ միւվազէնէ գանունընա լէօհէրիլմիյէ սէճէյէ հէյէթի մէպուսանա թաֆսիլաթը իլէ թէտգիգ օլունտուգտան սոնրա, միգտարընա վէքիլ իլէ պիրլիքտէ գարար վէրիլիր ։ Վէ պունա գարշուլըգ օլաճագ վարիտաթըն քէյֆիյէթ վէ քէմմիյէթի վէ սուրէթի թէվզի վէ թահսիլինի քէզալիք վէքիլ իլէ պիրլիքտէ թային էտէրլէր ։

ՄԷՀԱՔԻՄ

81. Գանունը մախսուսունա թէվֆիգան թարաֆը ալէլէթին նասպ օլունան վէ նէթիճէսինէ պըրագը չէրիֆ վէրիլէն հաքիմլէր լաէթէհավվիլ տիր, ֆագաթ իսթիֆալարը գապուլ օլունուր ։ Հաքիմլէրին թէրագգիսի վէ մէմուրլէրի վէ թէվճիհի մէմուրիյէթլէրի վէ թէգաուտլէրի վէ պիր ճիւրմ իլէ մահքումիյէթ իւզէրինէ ազլ օլունմալարը տախի գանունը մախսուս հիւքմինէ թապի տիր, վէ հաքիմլէրին վէ մէհաքիմ մէմուրլարընըն մաթլուպ օլան էվսաֆընը իշպու գանուն իպրազ էտէր։

82. Մէհքէմէլէրտէ հէր նէվ մուհաքէմէ ալէնէն ճէրէյան էտէր, վէ իլամաթըն նէշրինէ մէզունիյէթ վար տըր ։ Անճագ գանունունտա միւսաղղահ էսպապա մէպնի մէհքէմէ մուհաքէմէյի խաֆի թութապիլիր։

83. Հէր քէս հուգուգը մէհքէմէտէ հուգուգունու մուհաֆազա իչին լիւզում կէօրտիւկիւ վէսաիթի մէշրուայը իսթիմալ էտէպիլիր։

84. Պիր մէհքէմէ վազիֆէսի տախիլինտէ օլան տավանըն, հէր նէ վէճհիլէ օլուր իսէ օլսուն, րույէթինտէն իմթինա էտէմէզ, վէ պիր քէրրէ րույէթինէ վէ եախոտ րույէթի իչին իպթիտա էտէն թահգիգաթը էվվէլիյէ պաշլանըլտըգտան սոնրա թաթիլ վէ եա թալիգի տախի ճայիզ օլամազ, մէկէր քի միւտտէի ալէյհ տավատան քէֆի ելը էթմիշ օլա. չու գատար քի ճէզայա միւթէալլիգ տէավիտէ հիւքիւմէթէ ալտ օլան հուգուգ նիզամը վէճհիլէ ելնըզ իճրա օլունուր։

85. Հէր տավա ալտ օլտուղու մէհքէմէտէ րույէթ օլունուր։ Իշպու իլէ հիւքիւմէթ մէյանէտէ տավալար տախի մէհաքիմի ուսումիյէյէ ալտ տըր ։

86. Մէհքէմէլէր հէր թիւրլիւ միւտախալէթտէն ազատէ տիր ։

87. Տէավիի շէրիյէ մէհաքիմի շէրիյէտէ, վէ տէավիի նիզամիյէ մէհաքիմի նիզամիյէտէ րույէթ օլունուր ։

88. Մէհքէմէլէրին սունուֆ վէ վազաիֆի վէ սալահիյէթինին թէրթիպաթը վէ թագսիմաթը վէ հիւքքամըն վազաիֆի գանունինէ միւնհասըր տըր ։

89. Հէր նէ նամ իլէ օլուր իսէ օլսուն, պազը մէվատտը մախսուսէյի րույէթ վէ հիւքմ էթմէք իչին մէհաքիմի մուայյէնէ խարիճինտէ ֆէվգէլատէ պիր մէհքէմէ վէ եախոտ հիւքմ վէրմէք սալահիյէթինի հաիզ գոմիսիոն թէշքիլի ճայիզ տէյիլ տիր։ Ֆագաթ գանունէն մուայյէն օլտուղու վէճհիլէ թահքիմ վէ թէվքիլ ճայիզ տիր

90. Հիչ պիր հաքիմ հաքիմլիք սըֆաթը իլէ թէվճիհին մանասը պիր պաշգա մէմուրիյէթինի իւհտէսինտէ ճէմ էտէմէզ։

91. Ուսուլը ճէզայիյէ հուգուգը ամմէյի միւտաֆաայա մէմուր միւտտէի ուսումիլէր պուլունաճագ, վէ պունլարըն վազիֆէ վէ թէրթիպաթը գանունէն թային գըլընաճագ տըր։

ՏԻՎԱՆԸ ԱԼԻ

92. Տիվանը ալի օթուզ ազատան միւրէքքէպ տիր։ Պունլարըն օնու հէյէթի այան, վէ օնու շուրայի տէվլէթ վէ օնու մէհքէմէի թէմյիզ վէ իսթինաֆ րէիսսա վէ ազասընտան գուրա իլէ թէֆրիգ վէ թային օլունարագ, հէյէթի այան թարաֆընտան լիւզում կէօրիւլտիւքճէ պա իրատէի սէնիյէ աքտ օլունուր ։

Վազիֆէսի վիւքէլա իլէ մէհքէմէի թէմյիզ րէիսսա վէ ազասընը վէ զըմմը վէ հուգուգը շահանէ ալէյհինտէ հարէքէթ վէ թէվքիֆի պիր հալը մուհաքէմէ իւզրէ թէսպիթ էտէն ճինայէթլէրին մուհաքէմէսի տիր։

93. Տիվանը ալի իքիյէ մունգասիմ օլուպ, պիրի տաիրէի իթթիհամիյէ, վէ պիրի տիվանը հիւքմ տիր։ Տաիրէի իթթիհամիյէ ազասը ալթըտան իպարէթ օլուպ, պունուն իքիսի հէյէթի այան վէ իքիսի տիվանը թէմյիզ վէ իսթինաֆ վէ իքիսի շուրայի տէվլէթ ազասընտան տիվանը ալիյէ ալընաճագ ազա իչինտէն գուրա իլէ ինթիխապ օլունուր ։

94. Պու տաիրէ չէքիլէճէք օլան տէվաթըն միւթէհէմ օլուպ օլմատըղընա տաիր էքսէրիյէթի իլէ գարար վէրիր։ Վէ տաիրէի իթթիհամիյէտէ սուլունանլար տիվանը հիւքմէ սուլունուր ։

95. Տիվանը հիւքմ պաքիյէ հէյէթի այան, վէ պաքիյէ տիվանը թէմյիզ վէ իսթինաֆ, վէ պաքիյէ շուրայի տէվլէթ ազասընտան օլմագ իւզրէ տիվանը ալի ազասընըն պաքիյէ պիր նէֆէրինտէն միւրէքքէպ օլարագ տաիրէի իթթիհամիյէ թարաֆընտան մուհաքէմէսինէ լազըմ օլունտուղու գարար վէրիլէն տավալարը հագգընտա ազայի միւթէհէմէնին սուլուսանը էքսէրիյէթի իլէ գաթիյէն հիւքմ էտէր, վէ հիւքմլէրի գաբիլի թէմյիզ տէյիլ տիր ։

ՈՒՄՈՒՐԸ ՄԱԼԻՅԷ

96. Թէքալիֆի տէվլէթին հիչ պիրի պիր գանուն իլէ թային օլունմատըգճա վազ վէ թէվզի վէ թահսիլ օլունամազ ։

97. Տէվլէթին միւվազէնէի վարիտաթ վէ մէսարիֆաթը թագրիպիյէսինի մուհթէվի գանուն տուր ։ Թէքալիֆին վազ վէ թէվզի վէ թահսիլ էտիլմէսինէ մէպնի օլարագ գանունը իսէ պու գանուն տուր ։

98. Պիւտճէ նամը միւվազէնէի ուսումիյէ գանունու մէճլիսի ուսումիտէ մատտէ մատտէ թէտգիգ վէ գապուլ օլունուր ։

Վարիտաթ վէ մէսարիֆաթը մուխամմէնէնին միւֆրէտաթընը ճամի օլմագ իւզրէ օնա մէրպութ օլան ճէտվէլլէր նիզամըն թային օլունան նիւմունէսինէ թէվֆիգան աղսամ վէ ֆուսուլ վէ մէվատտը միւթէնէվվիաեյէ մունգասիմ օլարագ պունլարըն միւզաքէրէսի տախի ֆասըլ ֆասըլ իճրա էտիլիր ։

99. Միւվազէնէի ուսումիյէ գանունու միւթէալլիգ օլարագ սէնէնին տուխուլինտան մուգատտէմ իճրասը զարուրիյէթ իչին լայիհասը հէյէթի մէպուսանա մէճլիսի ուսումինին քիւշատընտան իթիպարէն թագտիմ օլունուր ։

100. Պիր գանունը մախսուսու իլէ մուայյէն օլմատըգճա էմվալը տէվլէթին միւլքիյէթ խարիճինէ սարֆը ճայիզ օլամազ ։

101. Մէճլիսի ուսումինին մունագըտ պուլունմատըղը զամանլարտա մուճիպաթը հատիսէտէն տօլայը թէվզի վէ թահսիլ օլունաճագ թէքալիֆին մէճլիսի ուսումինին քիւշատընա գատար թէհիրի գապիլ օլմայան հալլէրտէ, հիւքիւմէթի ճէլիլէ մէսուլիյէթի թահթընտա թէքալիֆ վէ մէսարիֆին իճրասընա գարար վէրիր, վէ պու գարարընը մէճլիսի ուսումինին քիւշատընտա թասվիպինէ արզ էտէր, մէճլիսի ուսումինին գարարը իլէ պունլարըն գանունիյէթի թէսպիթ օլունուր ։

102. Միւվազէնէ գանունունուն հիւքմիւ պիր սէնէյէ մախսուս տուր։ Օ սէնէնին խարիճինտէ հիւքմիւ ճարի օլամազ. Անճագ պազը մէվատտը մալիյէյէ ֆէվգ էլ ատէ օլարագ մէճլիսի մէպուսան միւվազէնէսի գարարլաշտըրըլմատըղը հալտէ, հիւքմիւ պիր սէնէյի թէճավիւզ էթմէմէք իւզրէ պիր գարարնամէ

իլէ վիւքէլա թէվքիլ պա իրատէ սէնիյէ ճարի օլա պիլիր։ Ամմա հիւքիւմէթին ֆէսխ օլունտուղու զամանտա միւվազէնէ գանունու քապուլ օլունմամըշ իսէ, միւվազէնէի ուսումիյէնին սէնէի սապըգա թէմտիտի ճայիզ օլուր ։

103. Մուհասէպէի գաթիյէ գանունու միւթէալլիգ օլտուղու սէնէնին վարիտաթ վէ մէսարիֆաթընտան իպարէթ օլուպ, պէհէր սէնէ միւվազէնէ գանունու ուսուլիւնէ թէվֆիգան մէճլիսէ թագտիմ օլունուր ։

104. Մուհասէպէի գաթիյէ գանունու լայիհասը միւթէալլիգ օլտուղու սէնէնին խիթամընտան իթիպարէն նիհայէթ տէօրթ սէնէ զարֆընտա մէճլիսէ թագտիմ օլունուր ։

105. Տիվանը մուհասէպաթ հէր սէնէ միւվազէնէ օլունարագ մուհասէպէլէրինի թէտգիգ էտէրէք, իճմալի մէմուրլարըն մուհասէպէլէրինի թէտգիգ էտէր, վէ մուհասէպէի գաթիյէ գանունունու մէճլիսէ թագտիմ օլունմագ իւզրէ հէյէթի մէպուսանա սէնէտէ պիր քէրրէ թագրիր էտէր։ Պու թագրիրտէ հէր իւչ այտա պիր քէրրէ մէպուսանա թագտիմ էթմէսի լազըմ օլան թագրիրլէր տախի տահիլ տիր։

106. Տիվանը մուհասէպաթըն ազասը օն իքի քիշիտէն միւրէքքէպ օլաճագ. վէ հէր պիրի հէյէթի մէպուսանըն էքսէրիյէթ իլէ թէրճիհ օլունաճագ օլանլարտան պա իրատէ սէնիյէ նասպ օլունուր ։ Ազասընըն թէպտիլի հէյէթի մէպուսան էքսէրիյէթինին գարարը իլէ օլուր ։

107. Տիվանը մուհասէպաթ ազասընըն էվսաֆը վէ վազիֆէլէրինին թաֆսիլաթը վէ թէգաուտ վէ թէպտիլ վէ իսթիֆալարընըն քէյֆիյէթլէրի թէթքիք պիր նիզամը մախսուս իլէ թային օլունաճագ տըր ։

ՎԻԼԱՅԱԹ

108. Վիլայէթլէրին ուսուլը իտարէսի թէվսիի մէզունիյէթ վէ թէֆրիգի վազայիֆ գայտէսինէ միւսթէնիտ օլուպ, տէրէճէսի նիզամը մախսուս իլէ թային գըլընաճագ տըր ։

109. Վիլայէթ վէ լիվա վէ գազա մէրքէզլէրինտէ օլան իտարէ մէճլիսլէրի իլէ սէնէտէ պիր տէֆա մէրքէզի վիլայէթտէ իճթիմա էտէն մէճլիսի ուսումի ազալարընըն սուրէթի ինթիխապը պիր գանունը մախսուս իլէ թէպյին օլունաճագ տըր ։

110. Վիլայէթ մէճլիսի ուսումիյէսինին վազիֆէսի, նազարա ալընաճագ գանունը մախսուսունտա թային օլունաճաղը վէճհիլէ թուրուգ վէ մէապիր թանզիմի վէ իթթիպար սանտըգլարընըն թէշքիլի վէ սանայի վէ թիճարէթ վէ զիրաաթըն թէզայիւտի վէ մաարիֆի ուսումիյէնին թէվսիի ղպի վիլայէթին մէնաֆիի ուսումիյէսինէ թէալլուգ էտէն մէվատտա միւզաքէրէ էթմէք վէ վիլայէթին թէքալիֆի թէվզի վէ թահսիլինտէ վուգուաթ պուլունաճագ սույի իսթիմալաթ վէ եոլսուզլուգլար իւզէրինէ շիքայէթ վէ միւրաճաաթ էթմէք տիր ։

111. Մուսաղղաֆաթ վէ միւսթէղըլլաթ վէ հուգուգու միւրաֆագաթ վէ վագըֆլէրին թէսվիյէսի վէ մալլարընըն էմնիյէթ վէ թէնթիմի իչին հէր գազատա պիր մէճլիս պուլունաճագ վէ հէր միլլէթին միւլքիյէթ վէ վագըֆլարը վէ էմվալ էյթամընըն իտարէսի հէր պիրինին քէնտի նիզամընա վէ ճէմաաթլէրինին միւրաագըպէսինէ պըրագըլմագ իւզրէ

մուվասսիլհինէ սարքնա վէ հմալը էյթամըն նիզամնամէի մուխտասու վէճհէյ սուրէթի խարէսինէ նազարէթ էթմէք իւզրէ, հէր գազատա հէր միլլէթին պիր ճէմաաթ մէճլիսի պուլունճաճ վէ պու մէճլիսէ թանզիմ էտիլճէք նիզամաթը մուխտասի վէճհէյ հէր միլլէթին միւնթէխապ էֆրատընան միւրէքքէպ օլաճաք տըր։ Մէճալիսի մէզքուրէ մահալլէրի հիւքիմլէթլէրինի վէ վիլայաթ մէճալիսի ումումիյէսինի քէնտիլէրինէ մէրճա պիլէճէք պիր։

112. Ուսմուրը պէլէտիյէ Տէրսաատէթ վէ թահրիրաթա պիլմէնթիհասըլ թէչքիլ օլունճաճաք տէվլէրի պէլէտիյէ մէճլիսլէրի իլէ իտարէ օլունճաճաք վէ պու տաբրիւլէրին սուրէթի թէչքիլ վէ վազիֆէի վէ ազասընըն սուրէթի ինթիհասընը գանունը մուխտասու իլէ թային գըլընճաճաք տըր։

ՄԻՎԱՏՏԸ ՇԷԹԹԱ.

113. Միլլէթին պիր ճիհէթինէ իհթիճալ զուհուր էտճէյինի միւէյյիտ ասար վէ էմարաթ կէօրիւլտիւյիւ հալտէ հիւքիմլէթի աչնիյէնին օ մահալլէ մուխտասու օլմագ իւզրէ մուվագգաթէյն (իտարէյի իւրֆիյէ) իլանընա հաղգը վար տըր։ (Իտարէյի իւրֆիյէ) գավանին վէ նիզամաթը միլլիյէնին մուվագգաթէյն թահիլինէն իտարէյի նիզամը մուխտասու իլէ թային օլունճաճաք տըր։ Հիւքիմլէթին էմնիյէթինի իհլալ էթմիքլերի իտարէյի զայըֆաթընըն թահգիգաթը մէվզուգասը իշղրինէ ասլիթ օլանլարը մէճալիքի մահրուսէյի շահանէյէն իհտաճ վէ թէպիա էթմէք միւնասիբսէն Զաթը հազրէթլէրինին փասիհանինն եէմի իշղիտուրընընա տըր։

114. Օսմանլը էֆրատընըն քէսաֆէտինճէ թահսիլի մէսարիֆին պիրինճի մէրթէպէի մէճալուրի օլաճագ, վէ պունուն տէրէճաթ վէ թէֆէրրուաթը նիզամը մուխտասու իլէ թային գըլընճաճաք տըր։

115. Գանունը էտասէնին պիր մաատէի պիլէ հէչ պիր սէպէպ վէ պէհանէ իլէ թաթիլ վէ եա իճրաատան իսգաթ էտիլէմէզ։

116. Գանունը էտասէնին մէվատոը միւնասիբճէսինէն պաշըլարընընն իճմալը հալ վէ վազիա կէօրէ թաղիիր վէ թահսիլինէ լիւզումը սահիհ վէ զաթի կէօրիւնմիյիս հալտէ պիքրի տաթի չէրսիֆ իլէ թահսիլ ճաիզ օլապիլիր։ Շէհրլի քի եա հէյէթի վիւքէլա վէ եա հէյէթի պան վէ եա հէյէթի մէպուանի թարաքընանի իշղու թահսիլէ տաիր պիր թէքլիֆ վուգուտ պուլունուղու հալտէ էվվէլա մէճլիսի մէպուանընա տաքի միւրէթթէպլէրինին սիւլուան էքսէրիյէթի իլէ գաթուլ օլունուբ, վէ պու գաթուլ մէճլիսի պանընըն քէզալիք սիւլուան էքսէրիյէթի իլէ թահսիլ էտիլմէսի, էքսիքէն սէնիյէ տաիր օ մէրքէզէ աուտուր էտէր իսէ թահսիլաթը մէշրուհա ակաթուր իւլ ամլ օլուր, վէ գանունը էտասէնին թահսիլ թէքլիֆ օլունան պիր մաատէի պէր վէճհի մէշրուհ միւէյյիտ միւրէթթէպլէրինին միւէյյիտ էքսէրիյէթլէրինէ պինաէն սուտուրուլմա գաւաբ հիւքմ վէ գաուվէթինին զուհուլ էթմէքլէրինի մէրի իւլ իճրա թահսիլաթընա։

117. Պիր մաատէի գանունիյէնին թէքսիրի լազըմ կէլմիքճէ ուսմուրը տաղիյէ միւթէալլիգ իսէ թայինի մանասը մէհքէմէյի թէմէիւլէ, վէ իտարէյի միլքիյէյէ տաիր իսէ չուրաի տէվլէթէ, վէ իշղուլ գանունը էտասիէյէ իսէ հէյէթի պանա տաիր։

118. Էլեէվմ ակսիքուր իւլ ամլ պուլունան գավանին վէ նիզամէի վէ թէսվիւլ վէ տաաթ իլէրուտէ վազ օլունաճաք գավանին վէ նիզամէի իլէ թահսիլ վէ եա իղղա օլունմասըգճա մէրի իւլ իճրա օլաճաք տըր։

119. Մէճլիսի ուսմուդիյէ տաիր օլան գիր 10 չէվվալ տէնէ 93 թարիխլի թահսիլաթը մուվագգաթէյնէն ճէրեանը ահգաամը եասընըզ պէրինճի տիգիա իճրիհա էտիճէք մէճլիսի ուսմուդիյին միւտաէթի ինիպտիյէի խիթաապընա գաւաբ օլուպ օնտան ասնկրա հիւքմի ճարի տէյիլ տիր։

ՓՕԼԻԹԻԳԱ. ՀԱՎԱՏԻՄԻ

Բաւմի դեկ. 28, 1876 վէ Ալաֆր. յունվ. 9, 1877

ԱՏԱԼԷԹԻՆ ԼԻՒԶՈՒՄՈՒ

Ղաղէթալարատան պաղըլարը գանունը էտասինին նէչր ու իլանը իլէ Թիւրքիատա մուղխալիֆէլիի միւլէթլէրը Օսմանը նամը ալմընտա պիւրէշմիշ տիրլերը տէյիս պէյտանը էֆքարտար էմմէքտաճ տիրլերը։ Փադըմի օնլարընըն պու պէյտանընըն նամըրը տըր, վէ պունատան ֆէնանէթլիճէլերը հաւտուլէ կէլէպիլիրլերը, չինքի օնլարընի մէղքիւր պէյտանընան էմրի իմթիհաա իճրա օլունմուշ պիլմիշ, վէ արթընըդ իճրա էտիլճէք պիր չէյ դուշմընշ անլաշըլըը։ Լաբին գանունը էտասինին նէչր ու իլանը էմրի իմթիհաատա ասլընա վարմադ իչլէն անճաղ իւք տաըմ տըր, վէ Թիւրքիանընն սահիհ ասօմլընըը պունու աչիքտար սուրէթտաճ կէօսթէրմէյի տիրլերը։ Էմրի իմթիհաատա հէր քէսին մէհուլույէթի վար տըր։ Հէր քէսո հաճէտի վէ միլլէթի ֆարզընը պէր թարաֆ էտիպ, պաշգա միլլէթլէրլէ ուսմուրը պէյտանէտճէ իմթիհաատա վէ միւտաաթընը քէնտի նէֆսի իչին դաղուլ էթմէյէ տիր։ Պու չէյին իճրատը պաղըլարա գօլայ կէօրինիւրլիւք տէ, պիր տաղիդէ միւթաալէտա օլունաուղուս հալտէ անլաշըլմաճաղ իչմալի պու իմթիհաատը անճաղ եավաչ եավաչ դաղուլ էտէճէք տիր։

Իմմի պիւթիւն էհալի հիւքիմէթէ պագար։ Էհալի լիտան իլէ աեօյլէմէզ իսէ տէ, ֆիլբընտէ տուշինուբ քի, «Ա՛ճապա հիւքիմլէթ մուխթէլիֆ միլլէթլէրին իմթիհաատընը ահիհէն պաշա չըգարմադ իւզրէ՞ մի տիր։»

Էհալինին պու տուշինճէսինէ անճաղ ֆիլէն ճէվապ վէրիլէպիլիր։ Էհալինին արաատընը չէյ սէօզ տէյիլ տիր։ Թիւրքիատա օլաուղու կիպի, Հինտիստանատա տախի Ինկիլիզ հիւքիմէթինին զիրի իտարէսինտէ մուխթէլիֆ միլլէթլէր վար։ Հինտիստանատա Միւսիման վէ վուխթիէրէմ, տէթէչէ վէ չէյլոնտա Թուտիան, Էրմէնի, Գաթօլիք վէ Փրոթէսթանթ տախի վար տըր։ Մէղհէպճէ Թէասիս պ վէ իսթիլճի օրատա տախի պուրատա օլաուղու դաուար պէօյլ ք տիր։ Օրատա տախի մուխթէլիֆ միլլէթլէրին Օսմանլը նամը ալմընտա պիրլէշմիրմէք միւմքինն իսէ, պու չէյին իճրատը պաշգա պիր եօլ իլէ տէյիլ, անճաղ քէսաֆէտինի պիրտաֆանէ տաալէթ իւզրէ իտարէ էթմէքլէ միւմքինն օլուր։

ԳՕՆՖԷՐԱՆՍ

Գոնֆէրանսըն կէչէն փէրշէմպէ կիւնընի իճթիմանընտէ Պաալը ալինին Էվրօփա աէվկէթլերի թէքլիֆնամէընա տուրէթի գաթիէտէ ճէվապ վէրճէճինէ տաիր տալը վէ չարշամպա կիւնլերի թէվաթտուր շուրա պուլատու, վէ Պաալը ալինին մէղքիւր թէքլիֆնամէըը րէտա էթմէյէ չարշամպա կիւնու գարար վէրմիշ օլատուղու աեօյլէնիյօր իսի։ Պինաէն ալէյհ զանն օլունուր իսի։ Պու գոնֆէրանսըն փէրշէմպէ կիւնընի իճթիմանը օճն իճթիմա օլաճագ, վէ գոնֆէրանսըն պիրտաէն պիրէ գավանմասը մուհաբէպէյէ եօլ ալաճագ։ Պաղաթի գոնֆէրանսըն փէրշէմպէ կիւնիու իճթիմանտէ Պաալը ալինին իճթիրազաթը իւղէրինէ միւղաքէրէ օլունուս, վէ իչղու միւղաքէրէյէ աէվամ օլունաճագ։ Իսմալ պիր իճթիհագ հաւտուլի հէնուզ մէմուլին խարիճինտէ տէյիլ տիր։

ՊԻՐ ՎԱԴԱԱՒ ՄԻՒԷՒՎԷՄԷ

Կէմիրէճ ճիվարընուան եաղըլան պիր մէճմուապան պէյանընա նազարէն, գիվ. իսպիտալարընուա պաղը բէսիֆլէր Տէնաիլ դարիյէսինէ ուղրայարադ քէօյլուլէրտէն ադչէ, թամամ վէ սաիր չէյլեր Թալեպ էմմուլէր։ Գարիյէի մէղքիւր աէքէնէսի բէսիֆլէրին չէսիա մանթըտաթընա մուվաֆֆագ էմմէյինտէն, բէսիֆլէր զաղապա կէլերէք քէօյլուլէրտէն պաղըլարընը աեօյմէյէ պաշլաապընը, վէ պու սէպէպտէ պիր դարըշըդուղ ղուհուր էթմա։ Պու դարըշըդուղ էտնասընա քէօյլուլէրտէն պիրի պիր բէսիֆի պըչաղա վուրատու, վէ վուրուլան ասքեր էրմէսի կիւնիու վճամի էթմա։ Շիւպհէսիղ պու բէսիֆին դամըլ իչին պաղը ատէմլեր մուճաղաթ օլունաճաղ տըրըր։

Իլիմայիմիզ կէօրէ, բէսիֆլէր կէմիրէճտէ տախի ուղրունուղուզ չըգարըպ, քէօյլուլէրէ պզընընը վէրմիշ տիրլեր։

Բէսիֆլէր պիր հէրտէն պաշգա պիր հէրէ կիմսէյէճէկլերինտէ ալէսհէվիյէ քէօյլէրէ ուղրայարադ օրատա հէր վէ իչերլեր, կէճէյի տախի օրատա կէչմէյէճէկլեր։ Հիւքիմլէթի սէնիյէնին չանրնատա տըր քի էտնատ բահատ բէսիֆլէր թարաֆընատա սէֆիլ քէօյլուլէրէ պզընընը վէրմէմէսի իչին թէտաուլի լազըմ իլիմայիմիզ օլունատըր։

ՏԱԽԻՒՑ

Սիւրիա վիլայէթի վալիլիյի ըւնթապէյ վիւզարէթլէ մէտինէյի ուսմուդիյէ միւթէալլըը Զիա վաշա հազրէթլէրինէ,

Գափուտանը մէրհալըդ խնվանընըն լազը, վէ Գայսէրիյէյի Ա.Մէհա վաշանըն խոթպաը ճիհէթի իլէ պահրիյէ նազարէթի ճէլիլէսի կիբրիա վալիսի ատալըդ Բեւֆ վաշա հազրէթլէրինէ,

Կիբրիա վիլայէթի վալիլիյի Հէրսէք ուսմուդ գօմանտանը ատալըդ Ա.Մէհա Մուխթար վաշա հազրէթլէրինէ,

Պօսնա վէ Հէրսէք ուսմուդ պօմանտանլըդը մէքթուպլարը ատալըդ Սիւլէյման վաշա հազրէթլէրինէ թէվճիհ պույուրուլմուշ ատը։

— Մարա պիրտաէ թէճէմմիւս էտէճէք մէճլիսի մէպուսանա իսթանպօլատան իսթիհսալը օլունաճաղ ադաղընըն իսթիհսալընա էմր չըգմըշ տըր, Միւնթէխապլէրին գայատնա Բուսի յունվար 4-ատէ միւզաքէրէյի օլունաճաղ։ Միւնթէխապլէրը էն ադը պիր սէնէ իսթանպօլատա իգամէթի էմմիշ վէ 25 հաչընատան եօգարը վէ էմնաք ահվալի օլմադը տըրըլար։ Իսթանպօլատան ալընաճաղ մէպուսան օն նէֆէրը օլուպ, պէյի Միւսլիմ վէ պէյի զայըֆ Միւսլիմ օլաճաղ տըր։ Իքնիսիա միւթաապրիֆլիկ վէ Գաղատի էրզատա իսթանպօլուն տաիրէի իսթիհսալը տաախիւնատ տիրլեր։

— Կէչէն սէնէ Պէյօղլունատա գամլ օլունան Գամանիկատան նամ իլի գըզգարտատաշլարընն գամլընատ մէճմուատի օլան գահվէճի Հաճի Վասիլ օն պէշ սէնէ քիւրէյէ հիւքմ օլունուս։

— Բէմմի պիր իլանա նազարէն նէճմի միլիօն լիրաղըդ նէհնի գամմէ տահա թէասիսէտ չըգարըլաճաղ տըր։ Պու վէճհէտէ թէասիսէտ չըգարըլան գամմէնին միգտարը 10,000,000 լիրաղըդա պալիշ օլուր։ Հիւքիմլէթի սէնիյէ պէհէր սէնէ գամմէնին պիր միգտարընըն թէասիսէտէն գաղարըլմասը իչին պաղը վարիտաթ թահսիա էմմիշ օլուպ, մէղքիւր վարիտաթ Օսմանլը պանգասընա թէճէմմիյէ օլունաճաղ տըր։

— Բուսիա իմփէրատօ օլունուն վափօրը մախուուս ձէնէրալ Ինիանթիէֆին մայէթինատ պուլունմադ իւզրէ նազընարատա պուլայա կէլմիշ տիր։

— Ասաքիրի չահանէ իչին իանէ թօվլամադ նիյէթի իլէ Հագընարատա Ինկիլթէրրատա թէչէքքիւլ էտէն գոմիսիօն պուրայա 2,000 ֆանէլա սըվարըլ էմմիշ տիր, վէ 4,000 ֆանէլա վէ 2,000 եինն չօրապ տախի օրատան կէօնտէրմէք իւզրէ տիր։

— Էրզրումատա միլլէթ ասքերի թէչքիլ օլունմադատա, վէ էրմէնիլէրատէն չօգարը տախի ասքեր Հագընըմադատա օլաուղու մահալլի մէղքիւրատէն խապէր վէրիլմիշ տիր։

— Հէրսէքտէն Հագընարընըն կէօրէ 200 նէֆէր սիլահսըզ ասքեր վէ 100 նէֆէր Գարատաղը մայէթի իլէ Նիզնիզ 100,000 օդդա զախիրէ կէօնտէրիլմիշ տիր։ Քէզալիք Նիզնիզ էհալիսինէ թէվզի օլունմադ իւզրէ հիւքիմլէթի թարաֆընատան 400,000 զուրուշ Նիզնիզ իրսալ օլունմուշ տուր։

— Եէհուտիլէր Լօրա Տէրպիյէ պիր լահա թագիմ էտէրէք չարպատա Եէհուտիլէրէ տախի միւտաալիթը սիյասիյէ իմա օլունմատընը իսթիտա էմմիշլէր։ Մէղքիւր լահատա Եէհուտիլէրին Մէմլէքէթի Բրիտանիյան հիւքիմէթի էլինատէն Պուլկարընըն պաշը պօղուդ լարատան չէքմիշ օլատուղընը կիպի մէշագադատ չէքմէքտէ օլատուղընը պէյան օլունմուշ տուր։

—Մըսըր վէրկիսի իլէ թէճէմմի գըզլընան իսթիդրաղ էմհամընը համիլ օլանլար պաղթիյար տըրըլար։ Հիւքիմլէթի աեհիյէ չօգատան պէրու Ինկիլթէրրա պանգասընատա գալմադատա օլան Մըսըր վէրկիսինատէն պատատաէ մէղքիւր աեհիյէլերին գահվէնէն թէճէմմիյէսինի էմր էմմիշ տիր։

ՄԱԼԻՅԷ ՎԷ ԹԻՃԱՐԻՅԷ

Դեկ. 27, 1876, վէ յունվ. 8, 1877

Էսհամը ումումիյէ	12. 17	Բում. սէվիր եօլ սէհմ	34

ՍԴՃԻ ԳԻՍԱԹԸ, լիրա Օսմ. 100 դրշատան

Մէճիտիյէ	104 ½	Փօլ	88 ½
Գահիրէ	140	Նափօլէօն	87 ½
Պազըր ագչէ	130	Լիրա Ինկլ.	110

Ամէրիգա միսիոնէրլիկի շիրկէթի Քարաֆընատան
Միւէլլիֆի զաղէթա Ճ. Փ. Կրէն

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՄԱԹՊԱԱԻ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զագմագճըլար Յակոբեան խան, Նում. 12.